

Óraterv

A pedagógus neve: Benkő Zsuzsanna

Műveltségi terület: Magyar nyelv és irodalom

Tantárgy: Magyar nyelv és irodalom, olvasás

Osztály: 3.o.

Az óra témája: Ismeretterjesztő szöveg (A hétpettyes katica) feldolgozása

Az óra cél- és feladatrendszere: Az ismeretterjesztő szöveg megértése, lényegkiemelés, kulcsszavak megtalálása, szóbeli szövegalkotás gyakorlása, olvasástechnikai feladatok megoldása, a már ismert olvasási stratégia használata a csapatmunka során. Beszédfejlesztés, beszédkedv fokozása, empátia fejlesztése; kulturált kommunikáció beszédfordulatainak tanulása.

Az óra didaktikai feladatai: Motiválás; új ismeret feldolgozása kooperatív struktúrák használatával; hatékony olvasási stratégia gyakorlása;

Tantárgyi kapcsolatok: ének-zene, testnevelés, környezetismeret

Felhasznált források: Szivárvány gyermekújság (A hétpettyes katicabogár -2004. okt. szám) és Wikipédia – A hétpettyes katica

Kagan Spencer: Kooperatív tanulás; Oroszlány Péter: Könyv a tanulásról, Józsa Krisztián, Steklács János: Az olvasástanítás kutatásának aktuális kérdései (Magyar Pedagógia – 2009)

Dátum: Katalin nap környékén

Időkeret	Az óra menete	Nevelési-oktatási stratégia			Megjegyzések
		Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök	
	<p>Óra eleji szervezés A csapat munkáját ezen az órán figyelő tanuló kiválasztása, a megfigyelési szempont kijelölése: „Mennyire sikerül a megbeszélések alkalmával figyelnetek egymásra? Képesek vagytok-e türelmesen meghallgatni egymás véleményét?” Eszközök elhelyezése a csapatoknál.</p>	<p>megbeszélés</p> <p>tevékenykedtetés</p>		<p>beszélő korongok (elsős számolókorongok), véleményvonal 1-1/ csapat; kupakok, szöveg, lassabban olvasók egyéni szógyűjteménye; digitális tábla, leckefüzet, véleménykártyák csapatonként; szerepkártyák-4 db/csapat; csapatonként 1-1 lap a Tisztázóknak, Kérdezőknek</p>	<p>Az óra sikerességét, ritmusát jelentősen befolyásolja, hogy a szükséges eszközöket precízen előkészítjük-e, így erre nagy gondot kell fordítani. Célszerű a vázlatban jelölni, melyikre mikor lesz szükség, és a csapatok asztalára a felhasználás sorrendjében egy előre megbeszélte helyre előkészíteni. Célszerű azt is megbeszélni, hova kerüljön az az eszköz, ami már nem kell. Ezzel megelőzhető, hogy túlszűfolt legyen az asztal, és elvonja a gyerekek figyelmét.</p>
0-2'	<p>Ráhangelődés: Az előző órákon feldolgozott Katalin naphoz kötődő ismeretek (időjárással kapcsolatos jóslás, híres Katalinok) előhívása, Katalin</p>	<p>megbeszélés</p> <p>tevékenykedtetés</p>	<p>frontális m.</p> <p>páros m.</p>	<p>Digitális tábla 1.dia</p>	<p>keresztező mozgások; ritmustartás</p>

	nevét tartalmazó ismert dal eléneklése (Katalinka szállj el...) mozgással (párban, egymás felé fordulva történő tapsos játék) kísérve.				
2-3'	Légző gyakorlat: Katalin beceneveinek hangoztatása	magyarázat, tevékenykedtetés olvasás	frontális m.	Digitális tábla ppt 2.dia	Az előző órán már elolvasták, elmondták a beceneveket, így nem kell a gyakorlat előtt újra elolvasatni.
3-4'	Artikulációs gyak.: Csoportban, egymás felé fordulva, egymás után rámutatva egyik társukra mondják: 1. gyerek: „, Nem Katuci, hanem Katica.” 2. gyerek: „,Nem Katica, hanem Katuci.” 3. gyerek: ugyanaz, mint az első, stb.	magyarázat, tevékenykedtetés ellenőrzés, értékelés	kooperatív csop. m.		helyes hangképzés, koncentráció, rövid távú emlékezet fejl.

4-12'	<p>Utalás az előző órán feldolgozott mesére (Okos Katica), a főszereplő tulajdonságára, ennek a jelentőségére az események alakulása szempontjából.</p> <p>„Érdekelne, mi a véleményetek a következő gondolatról: Az okosság a legfontosabb emberi tulajdonság.”</p> <p>a.) Tegyétek a jeleket a véleményvonalra!</p> <p>b.) Megbeszélés kupactanáccsal- „Miért gondoljátok ezt?”- Használhatják a véleménykártyákat is a csapatmunka során.</p> <p>c.) vélemények meghallgatása</p>	<p>magyarázat ellenőrzés, értékelés</p> <p>beszélgetés</p> <p>(vita)</p>	<p>frontális m.</p> <p>koop. csop. m.</p> <p>frontális m.</p>	<p>Csapatonként egy laminált lap (Véleményvonal: „Teljesen egyetértek ...Egyáltalán nem értek egyet.”) Kupakok névvel ellátva minden gyereknek.</p> <p>Véleménykártyák (laminált lapocskák, minden csapatnak - Pl. Teljesen egyetértek veled. Csak részben értek veled egyet. Kérlek, magyarázd el!stb. Ezek mintául szolgálnak, rápillanthatnak, a kulturált kommunikáció nyelvi formáit tanítják.)</p>	<p>/Direkt provokáló az állítás./</p> <p>/ véleményvonal a kupakkal/</p> <p>együttműködés; véleményalkotás; vitakultúra fejlesztése</p> <p>/véleménykártyák/</p>
12- 13'	<p>Célkitűzés: A mai órán egy olyan szöveggel ismerkedünk meg, amely szintén kapcsolódik Katalin naphoz valahogyan. Segítek nektek kitalálni a képekkel. Mi lehet ez?</p>	<p>beszélgetés szemléltetés</p>	<p>frontális m.</p>	<p>Digit. tábla ppt.3.dia</p>	

	(hétpettyes katica –lárva, báb, kifejtett rovar képe, ami egymás után tűnik fel)				
13-15'	<p>Előzetes ismeretek felidézése: „Mielőtt belenézünk a szövegbe, és megtudnánk, miféle szöveggel lesz dolgunk, kíváncsi vagyok, mit tudtok a hétpettyes katicabogárról.</p> <p>a.) „Beszélő korongokkal dolgozzatok!” (Minden gyerek szóhoz juthat, 2 alkalommal kifejtheti a gondolatát, de ha már letette a 2 korongot, meg kell várnia, míg a többi is elmondja a gondolatát.)</p> <p>b.) Közös megbeszélés; az egymásra figyelés értékelése, az általam látott pozitív minták kiemelése.</p>	<p>magyarázat beszélgetés vita</p> <p>ellenőrzés, értékelés</p>	<p>kooperatív cs. m. (beszélő korongok)</p> <p>frontális m.</p>	<p>Fejenként 2-2 korong „Segítő táblácskák a csapatok asztalán” (Mire figyeljünk, amikor kupactanáccsal beszélgetünk?-tanácsok pl. Nézz rá a társaidra, amikor beszélsz! Beszélj hallhatóan! Ne tereld el a többiek figyelmét felesleges tevékenységekkel! stb.)</p>	<p>együttműködés egymásra figyelés</p> <p>A segítő lapocskákat ismerték már a gyerekek. Év elején, amikor elkészítettem nekik, beszélgettünk róla, ők is adtak hozzá ötletet, mi kerüljön a lapocskákra: mire figyeljen a beszélő, és mire ügyeljenek a hallgatók?- Ezekre bármikor rá lehet pillantani a csapatmunka során.</p>
15-16'	<p>Gyorsabban olvasók: Jelkereső gyak.</p> <p>/Lassabban olvasók: a szövegből kiemelt „nehezebb” szavak olvasásának gyakorlása – névre szólóan, külön lapon kapják meg: bödebogár bumbumm bácsi szárnyfedőit jellegzetesen bogárhátú pajzstetvekkal szaglóérzéke</p>		<p>frontális m.</p> <p>differentiált egyéni m.</p>	<p>digitális t. ppt. 4. dia</p>	<p>olvasástechn. fejl.</p> <p>A jelkereső gyakorlat utasítása: Olvasd végig a 3 szósort, és számláld meg, hányszor szerepel a kiemelt „ katica” szó ! Ha a végére értél, hajtsd le a fejedet! /Amikor mindenki készen van, emeljék fel a kezüket, és mutassák az</p>

	<p>kifejlett nőstények elfogyasztanak mezőgazdaság bebábozódnak időjárástól elfogyasztanak nemzedékük elszaporodnak megfogásukkor tettetik ellenségének</p>				<p>ujjaikon, hogy hányat találtak! Az ellenőrzés egyik lehetséges módja: közös olvasás, és közös számlálás. /</p>
16-17'	<p>Ritmikus szemmozgás gyak. Először csak a kisbetűs, majd a nagybetűs szavak felolvasása. Szavak közös tulajdonságának keresése. /Lassabban olvasók: a szövegből kiemelt „nehezebb” szavak néma olvasása, gyakorlása./</p>	magyarázat	frontális m. differenciált egyéni m.	digitális t. ppt. 5.dia	olvasástechn. fejl.
17-19'	<p>Fordítsátok meg a lapot! Olvassátok el a szöveg címét! A bal felső sarokból indulva fussátok át a szöveget! – /Következtetések megfogalmazása a szöveg műfajára, tartalmára vonatkozóan. Lassabban olvasók felolvassák a lapjukról a szavakat./ „Ezek a szavak is megerősítik a feltevéseiteket?”</p>	olvasás ellenőrzés, értékelés	frontális m. differenciált egyéni m.	fénymásolt lap- A hétpettyes katica címmel.	

	(Igen, ez egy ismeretterjesztő szöveg.)				
19-22'	<p>Látószög növelő gyakorlat + szómagyarázat</p> <p>/avar, népszerű, szárnyfedő, hasadékokba, nemzedék, pajzstetvekkkel, levelek fonákára/</p> <p>/Azért vannak a szavak alatt a piros pontok, hogy arra pillantsanak, így igyekezzenek befogni a szavakat. Ezzel fejlesztem a gyerekek perifériás látását./</p>	olvasás szemléltetés	frontális m.	digitális t. ppt. 5-20.d.	<p>perifériás látás fejl. szókincsfejlesztés</p> <p>/A billentyűzet nyilait használom a látószögnöv. gyakorlatnál. Megmutatom az egyik szót egy -két mp.-re, majd a jobb nyílra kattintva „kitakarom...eltüntetem” a barna diával. Egymás után 3-szor szoktam „villantani” a szavakat, majd valaki megmondja, mit olvasott. Ellenőrzés után jöhet a szómagyarázat, ha szükséges./</p>
23-24'	<p>Szerepek kiosztása a kooperatív csoportban végzendő szövegfeldolgozáshoz. Időkitöltő kijelölése.</p> <p><u>Tisztázó</u>: ő az, aki a szöveg egyes bekezdéseiből az általam kigyűjtött, és egy lapra leírt, max. 2-2 kifejezés magyarázatát kéri a társaitól. Segítségképpen a lapra a megoldást is leírom. Pl. Hogyan mondanátok más szavakkal azt, hogy „számos nyelvben”? Aki tud, válaszol. A Tisztázó pedig dicsér vagy javít.</p> <p><u>Kérdező</u>: Szintén tőlem kap egy villámkérdéseket és válaszokat is tartalmazó lapot. Bekezdésenként</p>	tevékenykedtetés megbeszélés	kooperatív cs. m.	<p>Szerepkártyák, villámkérdések, tisztázók lapja minden csapatnak</p> <p><u>Időkitöltő feladat megbeszélése:</u></p> <p>1. (Aki a kijelölt bekezdést némán gyorsabban elolvasták már, azok</p>	<p>Csapaton belüli szervezés: (szerepkártyák kiosztása)- ismert feladat a gyerekek számára, ahogy az is, mi a dolga az egyes szerepet vállalóknak, így az órán már ezeket nem kell elmondanom.</p> <p>Az időkitöltő feladatot célszerű előre megbeszélni, a táblára is felírni, így ha unatkozó gyereket látunk, elég</p>

	<p>kb. 2-2 kérdést tesz fel, a társak válaszolnak, illetve a bekezdést újraolvasva megkeresik a helyes választ. A Kérdező is dicsér vagy javít.</p> <p><u>Összefoglaló:</u> Az ő dolga az, hogy néhány mondatban mondja el a bekezdés tartalmát.</p> <p><u>Kulcsmondat/kulcsszó kereső:</u> Az ő dolga az, hogy a hallott összefoglalás után lényegében megfogalmazzon egy vázlatpontnak is beillő szót, rövid mondatot.</p>			<p>készüljenek fel a saját szerepüknek megfelelően: olvassák át a villámkártyáikat, fogalmazzák meg a bekezdés tartalmát, kulcsszavat találjanak ki, attól függően, melyik szerepkártyát kapták!</p> <p>2. Amikor egy csapat előbb végez a feldolgozással, a csapat tagjai némán olvassák újra az adott bekezdést, gyakorolják az olvasást!</p>	<p>csak a táblára mutatnunk, és ő már tudja is, mi a teendője, míg a társak elkészülnek.</p>
24- 40'	<p>Bekezdések megszámozása közösen.</p> <p>A szöveg feldolgozása bekezdésenként (5 bekezdés) :</p> <p>a.) néma olv. (hangjelzésig - xilofon hangja)</p> <p>b.) a szerepeknek megfelelően a bekezdés feldolgozása a tanult sorrendben: Tisztázó, Kérdező, Összefoglaló, Kulcsszó/mondat kereső (jelig)</p>	<p>magyarázat olvasás beszélgetés ellenőrzés, értékelés</p>	<p>frontális m.</p> <p>egyéni m. kooperatív cs. m.</p> <p>frontális m.</p>		<p>együttműködés, önellenőrzés, munkafegyelem, önállóság</p> <p>A néma olvasás együtt indul, és akkor jelzek a xilofonnal, amikor látom, hogy a leglassabban haladó is a bekezdés végére ért. Egy újabb kis jelre indul a</p>

	c.) a kulcsszó/ mondat meghallgatása más-más csapattól. / Ugyanez a folyamat még 4-szer ismétlődik a szöveg végéig./				szerepkártyáknak megfelelő feldolgozás, ami egy újabb jeladásig tart. A munkára szánt időt az osztály munkatempójának ismeretében kell kijelölni, de nem szabad mereven kezelni, figyelni kell a csapatokat. Ha esetleg nagyon lemaradnának, akkor segíteni kell nekik, halkán odahajolva a csapathoz, éppen csak annyit, ami feltétlenül szükséges.
40-42'	Összefoglalás, a házi feladat előkészítése: „Bekezdés vadászat” A diákon bemutatott képek melyik bekezdéshez illenének? Milyen címet tudnál adni neki, ha csak 1 szót mondhatsz? (Egy lehetséges megoldást én is mutatok a diákon.)	szemléltetés magyarázat olvasás	frontális m.	digitális t. ppt. 21.-24.	
42-45'	Házi feladat: Olv. gyak., és 5 pontban vázlatírás a füzetbe. Az órai munka értékelése- a csapatok munkájának értékelése, az óra elején kijelölt csapattag beszámolójának meghallgatása.	beszélgetése ellenőrzés, értékelés	frontális m.	leckefüzet Segítő táblácskák	A szöveg és a szerepeknek megfelelő lapok megtalálhatóak az óraterv mellékletében.

A hétpettyes katicabogár

Népszerű, kedves kis bogár a hétpettyes katicabogár. Egész Európában szinte mindenütt jelen vannak síkságon, erdőben, parkokban és kertekben, valamint házakban is. Számos nyelvben becéző neve van, magyarul is illetik kata, katica, katóka, bödebogár, tehénke, bummbumm bácsi nevekkel.

Neve onnan ered, hogy piros szárnyfedőit 7, fedőnként 3 és fél fekete petty díszíti. Feje és tora fekete, de mindkettőn látható két fehér folt is. A kifejlett katica 5-8 mm hosszú, alakja jellegzetesen „bogárhátú”, és mint minden bogárnak, neki is 6 lába van.

A hétpettyes katicabogár levél- és pajzstetvekkal táplálkozik. Mivel kiváló a szaglóérzéke, több száz méterről is megérzi, milyen növényt leptek el ezek a rovarok. A kifejlett katicák és a lárváik is igen falánk. Világostól sötétedésig akár 100 tetűt is elfogyasztanak, ezért igen hasznosak a mezőgazdaság számára.

Tavasszal a nőstények nagyjából 400 petét raknak a levelek fonákára vagy hasadékokba. Egy héttel később kikelnek a nagyon mozgékony lárvák. Később a bebábozódnak. A báb is tarka mintázatú. A katicabogár teljes fejlődési ideje 30 - 60 nap, időjárástól és tápláléktól függően. Mivel évente két nemzedékük van, a katicák nagyon gyorsan elszaporodnak olyan helyeken, ahol sok a levéltetű.

Veszély esetén holtnak tettetik magukat, leesnek, és nem mozdulnak. Megfogásukkor sárgás folyadékot bocsátanak ki, ami annyira keserű, hogy elveszi a katica ellenségének étvágyát. Késő ősszel csapatokba verődnek, és az avar alá bújva vagy kövek védelme alatt vészelik át a hideg évszakot.

A KÉRDEZŐ villámkérdései- A hétpettyes katica

1.

Főként melyik földrészen terjedt el a hétpettyes katica?

(Európában)

Milyen nevet adtak neki a magyar emberek?

(kata, katica, katóka, bödebogár, tehénke, bummbumm bácsi)

2.

Milyen színű a feje és a tora?

(Fekete, de van rajta 2-2 fehér folt is.)

Milyen hosszú?

(5-8 mm hosszú.)

Hány lába van?

(6)

3.

Mivel táplálkozik?

(Levél- és pajzstetvekkkel táplálkozik.)

Minek köszönheti, hogy messziről is tudja, hol vannak levéltetvek?

(Annak, hogy kiváló a szaglóérzéke.)

4.

Hova rakják a petéiket a katicabogarak?

(A levelek fonákára vagy hasadékokba.)

Mennyi idő alatt fejlődik ki egy katicabogár? Ez mitől függ?

(30 - 60 nap, az időjárástól és tápláléktól függ.)

Évente hányszor rak petéket a bogár?

(Kétszer.)

5.

Milyen módon védekeznek a támadás ellen ezek a bogarak?

(Halottnak tettetik magukat; sárgás, keserű folyadékot bocsátanak ki.)

Hogyan telelnek át?

(Az avar vagy kövek alá bújva telelnek át.)

A **TISZTÁZÓ** lapja

1. **„számos nyelvben”**

(sok nyelvben)

„magyarul is illetik”

(magyarul is hívják, mondják így)

2. **„a katica tora”**

(a katica testének középső része - fej, **tor**, potroh)

3. **„kiváló a szaglóérzéke”**

(messziről megérzi az illatokat, szagokat)

4. **„tarka”**

(nem egyszínű, több szín is megtalálható rajta)

5. **„holtnak tettetik magukat”**

(úgy viselkednek, mintha nem élnének)

„csapatokba verődnek”

(sokan összegyűlnek egy helyre)